

Helvi Rautiaisen murha ja polttamalla suoritettu ruumiin tuhoaminen

Kirj. nimismies, varat. S. A. Aaltohelmi.

(Jatk. ed. n:oon)¹

Juho Tuovinen ei kuulustelussa kertonut mitään varsinaisesti asiaan vaikuttavaa. Kuitenkin hän kertoi Helvi Rautiaisen katoamisen jälkeisenä sunnuntaina nähneensä Kaijansalmesta nousevan savua, minkä lisäksi samalta suunnalta oli kuulunut kaksi laukausta, ja oli kertoja tästä päätellyt savun lähtevän metsämiesten tulista. Myöskin kertoi kuulusteltu nähneensä, kulkiessaan suota myöten savua lähemmäksi todetakseen, olisiko metsässä mahdollisesti salametsästäjiä, kaksi teerenkuvaa puussa ja yhden miehen kävelemässä polttorovion läheisessä metsässä. Kun sitten joulun aikaan oli löydetty faneerikoivukasa poltettuna, oli kuulusteltu tällöin Enso Gutzeit Oy:n työnjohtajalle arvellut rovion poltetun silloin, kun kuulusteltu oli edelläkertomansa tulen ja savun huomannut. Asianomaisen työnjohtajan kanssa oli hän sitten käynyt roviota tarkastamassa sen löytämisen jälkeen ja päätellyt savun nousseen edellämainittuna sunnuntaina k.o. paikasta.

Asianomistajain, n. 30 hehtaarin suuruisen Rappumäen tilan omistajien kuulustelussa kävi ilmi, että tilan omistivat yhdessä sisarukset August, Oskari ja Helvi Rautiainen — vainaja, jotka olivat asuneet jakamattomassa pesässä, ollen heidän halvaantuneet vanhempansa myöskin kotona. Edellämainituista olivat Oskari ja August Rautiainen naimisissa, ja oli heillä kummallakin useita pieniä lapsia. Helvi Rautiainen oli seurustellut Tauno Tuovisen kanssa kesästä 1932 lähtien, minkä seurustelun tuloksena Helvi Rautiainen kesäkuussa 1933 oli tullut raskaaksi. Seurustelu oli ollut verrattain kiinteätä, ja oli

Tuovinen käynyt usein öisin Helvi Rautiaisen luona aitassa. Viimemainitun tultua raskaaksi oli seurustelua edelleen jatkunut aivan katoamiseen asti ollen Helvi Rautiainen kertonut veljensä Oskari Rautiaisen vaimolle, Elsa Rautiaiselle, Tuovisen käyneen hänen aitassaan m.m. katoamisen edellä kolmena peräkkäisenä yönä näyttäytymättä tällöin kuitenkin muille talon asukkaille. Katoamispäivän iltana kello 18 ajoissa oli Helvi Rautiainen kertonut kuulustellulle Tauno Tuovisen pyytäneen häntä samana iltana käymään kanssaan Kommioisten torpalla. Vähän ennen kello 21 oli Helvi Rautiainen poistunut asuinrakennuksesta, ja oli Elsa Rautiainen tällöin luullut hänen menevän noutamaan aitasta päällysvaatteitaan ja lähtevän Tauno Tuovista tapaamaan. Sen jälkeen ei Helvi Rautiaista oltu nähty.

Metsänvartijan tytär Toini Ovaskainen, iältään 21 vuotias, kertoi seurustelleensa Tauno Tuovisen kanssa kesästä 1932 lähtien. Vaikkakaan seurustelu ei ollut ollut erikoisen kiinteätä, ainakaan alkuaikoina, oli sitä kuitenkin jatkunut keskeytymättä. Suhde oli aikaa myöten tullut läheisemmäksi. Helmikuussa 1934 oli kertoja tullut sitten raskaaksi, ja sen jälkeen olivat he menneet seuraavassa huhtikuussa kihloihin. Kun kertojan omaiset eivät olleet pitäneet kihlauksesta, oli hän heti sen jälkeen muuttanut Tauno Tuovisen kotiin asumaan.

Työmies Otto Huttunen oli Helvi Rautiaisen katoamisen jälkeisenä iltana, torstaina, puoliyön ajoissa mennyt käymään kotinsa pihamaalla, jolloin hän oli kuullut kimeätä hätähuutoa 5—6 kertaa Kaijannevan suunnalta, minkä jälkeen oli kuullut kova laukaus, ja kaikki oli hiljentynyt. Kertoja oli tämän jälkeen mennyt heti sisään kertomaan kuulemastaan isälleen ja äidilleen. Kuulustellun kertomuksen vahvistivat oikeaksi hänen vanhempansa.

¹) Viime numerossa julkaistuun osaan tätä kirjoitusta oli päässyt pujahtamaan ikävä painovirhe. Siv. 335 ensimmäisen palstan 20. rivin alhaalta piti kuulua „kohdistettiin ne Tuovisen perheen jäsenten sekä”.

Torppari Pekka Huttunen ja hänen vaimonsa Adolfiina Huttunen kertoivat nimitäin poikansa Oton tulleen hänen mainitsemanaan yönä sisään, ja kertoneen huudoista ja laukauksesta sekä kehoittaneen heitä tulemaan ulos kuuntelemaan. Heidän tiedustelunsa johdosta oli Otto Huttunen selittänyt huutojen ja laukauksen kuuluneen Kaijansalmen suunnalta. He eivät kuitenkaan olleet lähteneet enää ulos. Huttuset vakuuttivat muistavansa varmasti, että kysymyksessä oli torstaiyö perjantaita vasten. — Tätä aikamäärää ei voitu sitten myöhemminkään millään tavoin kontrolloida. Lisäksi kertoi Pekka Huttunen Juho Tuovisen erään kerran kertoneen hänelle edellämämainitusta savun nousemisesta Kaijansalmen rinteeltä ja teerenkuvista.

Metsänvartija Ovaskainen kertoi joulun aikoina löytäneensä edellämämainitun rovin. Kun hän sen jälkeen oli Juho Tuovisen tavattuun maininnut tälle löydöstään, oli Juho Tuovinen arvellut kahden nuoren talollisen pojan polttaneen koivukasan, joiden Tuovinen selitti siellä teeriä kuvanneen. Kertoja oli vähän ihmetellyt Tuovisen arveluja ja johtopäätöksiä, kun hänen käsityksensä mukaan ei sellaisissa paikoissa voi teeriä kuvata, koska puihin ei voinut kuvia nostaa eikä myöskään kertojan käsityksen mukaan metsämiehet sellaisia rovioita käytä lämmittelemisekseen.

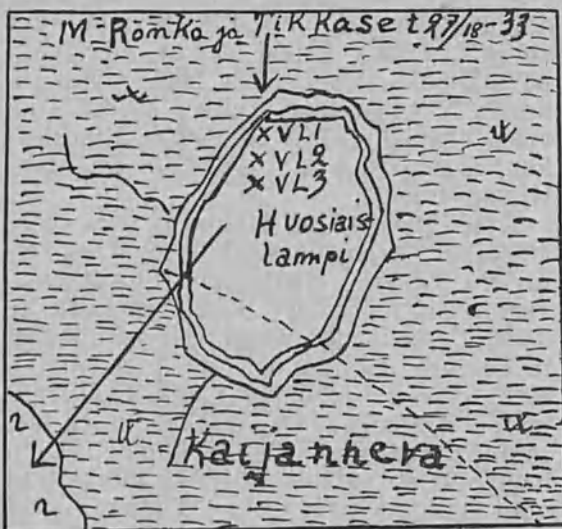
Talollisen poika Mauri Rönkä kertoi kulkeneensa marraskuun 26 tai 27 päivänä 1933 kotoaan Kurolanlahden kylästä Tervon puolelle Kaijannevan ja sillä olevan

Huosiaislammin yli ollen hänen seurassaan samalla matkalla ollut kaksi työmiestä. Heidän kulkiessaan Huosiaislammin yli olivat he huomanneet lammen jäällä n. 10×15 senttimetrin suuruisen tumman läikän 30—40 metrin päässä rannasta sekä samoilla etäisyyksillä toisistaan vielä kaksi samankokoista pyöreätä läikkää. Työmiehet kertoivat yhtäpitävästi Rongän kanssa. Matkallaan olivat he vähän potkaisseet yhtä tummaa läikkää, joka oli ollut ohuen kuuran peitossa, jolloin he olivat päätelleet läikissä olevan verta. He eivät olleet tarkastelleet jäätä laajemmalla kuin mitä heidän kulkusuunnassaan oli eteen sattunut eikä myöskään mitään ihmisjalkia ollut jäällä näkynyt. Miehet eivät olleet kiinnittäneet veriläikkiin suurempaa huomiota eivätkä aikaisemmin olleet tulleet niistä ilmoittaneeksi viranomaisille tai Helvi Rautiaisen omaisille, koska olivat arvelleet jälkien voineen syntyä siten, että veri olisi vuotanut jonkun loukkaantuneen hevosen jalasta. Jäällä ei silloin vielä ollut ollut paljon lunta, joskin jonkunverran kuuraa.

Yliä mainittakoon tässä yhteydessä, että Tauno Tuovisen aikaisemmin mainitsema henkilö kielsi lainanneensa Tuovisille milloinkaan haulikkoa tai muutakaan asetta.

Kuten edelläolevaa ainehistoa tarkastellessakin selviää, oli siinä yhtä ja toista asiaan vaikuttavaa, joskaan nyt ei suorastaan mitään jutun kulkuun nähden aivan ratkaisevaa. Näinä ensimmäisinä päivinä olivat tutkimukset luonnollisesti olleet vaikeat, ja oli niissä pyritty mahdollisimman laajan ainehiston saamiseen kuulustelemalla Tuovisten ja asianomistajien naapureita verrattain laajalla alueella niin tarkkaan kuin suinkin mahdollista.

Tämän käytettävissä olleen ainehiston nojalla tuntui Tauno Tuovisen viimeinen kertomus useammastakin syystä hyvin epäluotettavalta. Näin ensiksikin sen vuoksi, että motiivi polttamiseen oli riittämätön. Oli vaikea ymmärtää, että kukaan tervejärkinen ihminen, jollaiseksi Tuovinen kuulustelujen ja tutkimusten aikana oli osoittautunut ja vielä erämaa-seudun ihmisenä tavallista älykkäämmäksi ja joustavammaksi, olisi näillä motiiveilla ryhtynyt kantamaan ruumista 2½ kilometriä ja polttamaan sitä. Myöskin tuntui ihmeelliseltä, että hänen kerto-
maansa polttotapaa käyttäen täysikasvui-

nen, 22 vuotias ihminen olisi hävinnyt niin perinpohjaisesti, ettei jällelle olisi jäänyt muuta kuin pari kolme kahden senttimetrin suuruista luunsirua. Myöskään eivät siihenastiset tutkimukset antaneet mitään tukea sille, että sen paremmin Helvi Rautiaisella kuin Tauno Tuovisellakaan olisi ollut vakaata itsemurha-aikomusta. Päinvastoin tuntui uskottavammalta, että ruumiin polttaminen oli suoritettu sitä edeltäneen rikoksen peittämiseksi, joka kaiken todennäköisyyden mukaan oli murha.

Tämän jälkeen tehtiin uusi tutkimussuunnitelma, jota seuraavina päivinä siten noudatettiin. Tässä tarkoituksessa johdettiin tutkimuksia negatiiviseen suuntaan, t.s. pyrittiin näyttämään vääräksi Tauno Tuovisen edellä esittämä kertomus horjuttamalla sen perusteita, minkä lisäksi pyrittiin positiiviseen tulokseen hakemalla esille surmaamiseen viittaavaa ainehistoa. Kun ottaa huomioon, että mahdollinen rikos, josta jo oli kulunut 7 kuukautta, oli suoritettu erämaassa ja kun lisäksi uhri oli polttamalla tuhottu perusteellisesti, oli selvää, että positiiviset tutkimukset tulisivat kohtaamaan suuria vaikeuksia, minkä vuoksi tutkimusten päinvastaiselle puolelle oli kiinnitettävä suurempaa huomiota. Vaikkakin positiiviset tutkimukset siis tuntuivat verrattain toivottomilta, jatkettiin niitä kuitenkin kaikilla mahdollisilla tavoilla. Pidätyspäivänä toimitetussa kotitarkastuksessa Tuovsten luona oli löydetty ainostaan haulikko sekä siihen kuuluvia ampumatarpeita, mutta kun todistajien kertomusten mukaan Tuovisilla oli myös pitänyt olla muita aseita, tutkittiin tätäkin puolta, varsinkin kun Tuoviset alustavissa kuulusteluissa olivat kokonaan kieltäneet aseiden olemassaolon. Veräjän tienoilla ja rovion läheisyydessä toimitettu etsintä ei tuonut esille mitään. Kun oli tietenkin mahdollista, että Helvi Rautiainen ennen polttamista olisi surmattu ampumalla, jolloin luoti olisi voinut jäädä ruumiiseen ja sieltä vaikka sulaneessakin muodossa olisi valunut rovion tuhkaan tai imeytynyt maakerrokseen rovion pohjalla, olisi tällä tavoin voinut säilyä jotakin sellaista, joka kemiallisessa laboratoriotutkimuksessa olisi voitu saada selville. Tämän vuoksi koottiin kaikki tuhka roviosta, minkä lisäksi rovion pohjalta otettiin riittävän vahva maakerros ja lähetettiin Rikostutkimuskeskukseen, jolta pyydettiin lausuntoa edellämainitusta seikasta.

Sen mahdollisuuden varalta, että Tauno Tuovinen olisi ruumista käsitellessään tahrinut itsensä ja vaatteensa vereen, kuulusteltiin häntä itseään, omaisia ja naapureita hänen omistamiensa vaatekappaleiden suhteen. Tässä tutkimuksessa kävi selville, että Tauno Tuovinen tämän 7 kuukauden aikana kertoi vaihtaneensa kaikki Helvi Rautiaisen katoamisen aikoina omistamansa vaatekappaleet, lukuunottamatta puseroa, jota hän oli syksyllä ja talvella käyttänyt. Henkilöt, joiden kanssa Tuovinen kertoi vaatekappaleita vaihtaneensa, etsittiin, joskin parissa tapauksessa, kun oli tehty 200 kilometrinkin matka, todettiin, etteivät nämä Tuovisen ilmoittamat henkilöt olleet mitään vaatteita hänen kanssaan vaihtaneet. Sittenkun Tuovinen oli täydentänyt vaihtokauppoja koskevaa kertomustaan, saatiin lopuksi talteen karvalakki, kolme lippalakkaa, pusero, takki ja housut, joiden todettiin olleen Tuovisella Helvi Rautiaisen katoamisen aikoina. Näistä todettiin niiden vaatekappaleiden, jotka hänen kotoaan löydettiin, läpikäyneen huolellisen pesun. Ne kolme neljä henkilöä, joilta Tuovisen vaihtamat vaatekappaleet tavattiin kertoivat ryhtyneensä vaihtokauppoihin Tuovisen ehdotuksesta ja olivat he kaikki olleet vähän voittavinaan kaupoissa. Tuovisen jokapäiväistä elämää ja tapoja koskevien kuulustelujen yhteydessä oli hän kertonut m.m., ettei hän ollut koskaan teurastanut eikä ollut myöskään Helvi Rautiaisen katoamisen jälkeen loukannut itseään, minkä lisäksi hän oli veräjänkuvauskunsa ja polttokertomuksensa yhteydessä selittänyt, ettei Helvi Rautiaisen ruumis ollut hänen sitä kantaessaan veräjältä roviolle ollut veressä, mitkä kaikki seikat merkittiin pöytäkirjaan tutkimuksen mahdollisen tuloksen turvaamiseksi. Talteen saadut Tuovisen vaatekappaleet lähetettiin Rikostutkimuskeskukseen ja pyydettiin asiantuntijalausuntoa.

Kuten yleisesti on tunnettua ovat pidätyspaikat, jotka maaseudulla ovat käytävissä törkeitä rikoksiakin tutkittaessa, verrattain alkeelliset, joissa samasta rikoksesta epäiltyjen useampien henkilöiden täydellinen eristäminen on mahdotonta. Kun toisaalta johonkin naapuripoliisipiirin pidätyspaikkaan on matkaa, kuten tässäkin tapauksessa, 40—50 kilometriä, on luonnollisesti vaikeaa säilyttää pidätettyjä näin kaukana tutkijoista. Tämän vuoksi asetettiin pidätyspaikkaan, jossa Juho ja

Tauno Tuovinen olivat vierekkäisissä koipeissa pidätettyinä, kuulovartio, jota pidettiin siellä toista viikkoa.

Samanaikaisesti toimitettiin myöskin negatiiviseen suuntaan käyviä kuulusteluja ja tutkimuksia. Tässä tarkoituksessa lähetin Rikostutkimuskeskukseen tarkan selostuksen niistä olosuhteista, joissa Tuovinen oli kertonut ruumiin polton suorittaneensa, ja pyysin asiantuntijalausuntoa siitä, olisi poltto Tuovisen kertomalla tavalla mahdollinen niin tarkkaan kuin löydetty jätteet edellyttivät.

Kuten muistamme, oli Tuovinen edellä viimeksi kertonut, että hän sinä iltana, jolloin oli löytänyt Helvi Rautiaisen hirttäytyneenä veräjältä, olisi aikonut mennä Helvi Rautiaista tapaamaan senvuoksi, että he olivat aikaisemmin päättäneet yhdessä tehdä itsemurhan. Kun tämäkin puoli Tuovisen kertomuksessa tuntui erittäin vähän uskottavalta ainakin Tuovisen omalta kohdalta, kun otetaan huomioon, että hänellä, 26 vuotiaalla terveellä nuorella miehellä, oli m.m. kaksi morsianta, kohdistettiin tutkimukset myöskin tähän puoleen sekä koetettiin Tuovista itseään, hänen ja Helvi Rautiaisen omaisia sekä naapureita kuulustelemalla päästä selville Tuovisen ja Helvi Rautiaisen sielunelämästä sekä siitä, että heillä todella olisi ollut vakaa itsemurhamieli.

Tässä yhteydessä voimme myöskin palauttaa mieliin, että Tuovinen oli kertonut löytäneensä Helvi Rautiaisen hirttäytyneenä n.s. riukuveräjältä, joka aikaisemman tutkimuksen yhteydessä oli valokuvattu senjälkeen, kun Tuovinen oli ensin asettanut veräjän sellaiseen asentoon, missä se oli ollut hänen löytäessään Helvi Rautiaisen. Kuten muistamme, oli Tuovinen m.m. kertonut, että veräjän alimmatkin riu'ut olivat olleet paikoillaan. Tällaiset riukuveräjät, kuten kysymyksessä olevatkin, ovat luonnollisesti tarkoitettut estämään karjan pääsyä laitumelta viljelyksille. Ei senvuoksi ole mitenkään ihmeellistä, vaikka veräjä kesäkuun 16 päivänä, jolloin aikaisemmin mainitussa tilaisuudessa mentiin veräjälle, oli tällöin suljettuna, koska karja siihen aikaan oli laitumella eikä veräjän asettelu tuntunutkaan ensin lainkaan oudolta. Kun kuitenkin muistamme, että Helvi Rautiaisen oli kadonnut marraskuun 15 päivänä, jolloin talvi teki tuloaan, ei karja luonnollisesti enää ollut laitumella eikä veräjää myös-

kään näin ollen tarvittu. Tästä syystä oli myöskin aihetta kiinnittää tutkimuksissa huomiota siihen.

Seuraavina päivinä suoritettujen kuulusteluiden kohdistuivatkin edellämainittujen seikkojen selvittämiseen. Näissä kuulusteluissa Tervon, Maaningan ja Pielaveden rajoilla saatiinkin Tuovisen vaatekappaleita koskevan tutkimuksen lisäksi selville yhtä ja toista asiaa valaisevaa.

Tauno Tuovisen kihlattu morsian Toini Ovaskainen oli tavannut Tauno Tuovisen sunnuntaina ennen Helvi Rautiaisen katoamista. Tällöin oli sovittu siitä, että he tapaisivat seuraavana sunnuntaina määrättyinä aikana kuulustellun kodin läheisyydessä. Näin olikin tapahtunut. Kun Tuovinen ja Ovaskainen olivat asuneet verrattain kaukana toisistaan, ei seurustelua ollut yleensä pidetty yllä muulloin kuin sunnuntaisin. Heti Helvi Rautiaisen katoamisen jälkeen tavattaessa oli Tuovisen aloitteesta otettu puheeksi ensiksi mainittu katoaminen, ja oli tästä myöhemmin usein keskusteltu ollen Tuovinen tavallisesti aina itse ottanut asian puheeksi. Tuovinen oli ollut yleensä iloinen ja reipas kesään 1933 saakka, mutta syksymmällä hän oli muuttunut vähän vakavammaksi, vaikkakaan ei kuulusteltu ollut huomannut hänessä mitään erikoista Rautiaisen katoamisen aikoihin. Jo keväällä 1933 samoinkuin syksylläkin oli Tuovinen kosinut Ovaskaista useampaankin kertaan, mutta ei tämä ollut vielä silloin siihen suostunut. Heidän suhteensa oli kuitenkin tullut syksyllä yhä läheisemmäksi, eikä hän tämän vuoksi pitänyt mitenkään mahdollisena, että Tauno Tuovinen olisi todella aikonut tehdä itsemurhaa Helvi Rautiaisen katoamisen aikoina. (Jatk.)